Om Socialstyrelsens nya ADHD-projekt

Hur respektabel och naturlig kan korruptionen bli?

april 2008

För att slå fast allvaret i det som följer, några ord om läkemedelsbolaget Eli Lillys Strattera, den psykiatriska ”ADHD-medicin” som den här historien främst handlar om:

55 barn och ungdomar har enligt rapporter dött i samband med Stratterabehandling [1] dödsfall FDA [2] dödsfall sammanställning. De flesta tog livet av sig. Totalt finns 102 dödsfall rapporterade sedan 2002.

Fram till mars 2006 – innan medlet ens var godkänt i Sverige – hade det internationellt inkommit rapporter om 58 048 skadeverkningar från Strattera, i 23 132 enskilda fall. [3] Lillyrapport

De skadeverkningar av Strattera som rapporterats till den amerikanska läkemedelsmyndigheten FDA under åren 2004-2006, kan beskådas i tabellen [4] Stratterarapporter FDA (sök: Strattera). Notera att detta är de rapporter där Strattera ansetts vara ”primary suspect drug”. Notera också att 70 procent av rapporterna rör barn och ungdomar – och att de barn som får dessa medel får antas ha varit fysiskt friska – *till att börja med*. Betänk också att det är allmänt accepterat att bara 1-10 procent av alla skadeverkningar faktiskt rapporteras i det frivilliga rapporteringssystemet.

Och för att ytterligare sätta nedanstående historia i rätt perspektiv bör man begrunda följande citat av Eva Joly, norskan som arbetade som stridbar korruptionsåklagare i Frankrike: ***"Jag kan inte urskilja någon ondskans hydra, någon fruktansvärd och mångskiftande brottslighet som angriper våra belägrade fästningar, utan en högst respektabel och etablerad makt som införlivat den stora korruptionen som en naturlig del av sin verksamhet."***
(Sanningens ögonblick, 2003)

Affären nedan handlar om hur Socialstyrelsen investerat skattebetalarnas pengar i psykiatriska konsulter och en ”patientförening”, inhyrda av läkemedelsbolaget Eli Lilly för att marknadsföra bolagets ”ADHD-medicin” Strattera.

Med tanke på ovanstående effekter av ”medicinen” är det här *lite* allvarligare än affären om en extra tilldelning av fem älgar i en älgjakt, för skogsbolaget SCA, eller en gratis trerättersmiddag – den affär där landshövdingen i Jämtland åtalades för mutbrott.

Det här är en historia om den respektabla, naturliga och stora korruptionen i Sverige år 2008.

I Sverige är det främst Socialstyrelsens vetenskapliga råd för *skolhälsovården*, Björn Kadesjö, som betald av Eli Lilly drivit fram användning av Strattera på barn.

Nyligen har han också avslutat Socialstyrelsens projekt *”ADHD hos vuxna”* och publicerat ett vägledningsdokument på myndighetens hemsida. Om Strattera (och amfetaminpreparaten Ritalina och Concerta) kan man läsa att de *inte* är godkända för vuxna. Det gör dock detsamma

för Kadesjö och kollegor som skriver:

”Men det finns omfattande erfarenhet av behandling med läkemedlen både från vetenskapliga studier och från de länder där de är godkända för vuxenbehandling.” (Socialstyrelsen, Vägledningsdokument ADHD hos vuxna, s. 91)

Tidigare ifrågasättanden av hur Socialstyrelsen kan låta en av Eli Lillys inhyrda läkare få ett ”objektivt” statligt uppdrag har avfärdats av myndigheten. Man har sagt sig känna till alla uppdrag Kadesjö haft för Lilly – men att dessa inte betyder något i sammanhanget.

Som en gest skrev man i alla fall följande*: "När Socialstyrelsen redovisar slutsatserna från det projekt Björn Kadesjö bedriver inom ramen för satsningen på psykiatri och socialtjänst kommer de uppdrag som Kadesjö haft bl.a. för Eli Lilly att öppet redovisas."* (Brev av projektledare Anders Printz, 30 maj 2007.)

Men den som söker på myndighetens hemsida kan inte hitta någon som helst sådan redovisning; i det aktuella ”vägledningsdokumentet” finns inte heller någon redogörelse över Kadesjös affärer med Lilly.

Och vad säger nu Socialstyrelsens ledning i april 2008:

> *”1. Socialstyrelsen är helt öppen med de uppdrag Kadesjö har och har haft. Den jävsdeklaration Kadesjö har lämnat till Socialstyrelsen är en allmän handling och lämnas ut till den som begär det. Därmed har Socialstyrelsen fullgjort sina åtaganden enligt lagstiftningen och tidigare utfästelser. Någon publicering på hemsidan kommer inte att ske.”* **[5]**

Den omtalade ”öppna redovisningen” har alltså krympt ihop till att Kadesjös inlämnade ”jävsdeklaration” kan utlämnas till den som begär det. Och än mer krymper det när man läser ”jävsdeklarationen”; det rör sig nämligen om några handskrivna rader på baksidan av ett formulär. Raderna kan läsas i dokumentet: **[6] Intressekonflikt**

Det är alltså ***dessa rader*** som myndigheten skriver om när man säger sig vara *”helt öppen med de uppdrag Kadesjö har och har haft”.* Man anser att man genom denna pappersbaksida *”fullgjort sina åtaganden enligt lagstiftningen och tidigare utfästelser”*. Man kommer *inte* att publicera något om Kadesjös förbindelser med Eli Lilly, och man kommer inte att göra det i anslutning till ”vägledningsdokumentet” *ADHD hos vuxna,* på hemsidan. Man kommer inte att göra något alls.

De **miljoner** som läkemedelsbolaget Eli Lilly har investerat i psykiatriska opinionsbildare, som Kadesjö, och i förespråkaren för ”ADHD-mediciner” riksföreningen Attention, **fick som resultat att man förra året sålde Strattera för 27 miljoner kronor i Sverige,** en ökning med 16 miljoner (147 procent) jämfört med året innan (då medlet godkändes). **[7] Försäljningsstatistik** Det kan man kalla en lyckad lansering. Och nu – med Kadesjös nya projekt – är det alltså ”vuxenmarknaden” som är målet.

Det kan betonas att det naturligtvis långtifrån bara är Eli Lilly som tjänar på Kadesjös och Socialstyrelsens projekt; också andra bolag som Janssen-Cilag (Concerta) och Novartis (Ritalina) profiterar på att ADHD-marknaden byggs upp med skattebetalarnas pengar. I den här artikeln är dock fokus på Lilly och Strattera.

När man läser om Kadesjös affärer nedan ska man alltså veta att han varit ett ”objektivt” vetenskapligt råd för skolhälsovården åt Socialstyrelsen, och nu utfört ett ”objektivt” uppdrag om ”ADHD-behandling” av vuxna åt samma myndighet, ***samtidigt*** med engagemanget i Lillys

marknadsföring.

Den 1 november 2005 delade psykiatrisamordnaren Anders Milton och Socialstyrelsen ut en välkommen present till Eli Lilly och andra läkemedelsbolag. Man gav då Lillys inhyrda läkare Björn Kadesjö 2 miljoner kronor och uppdraget att se till att ***alla*** landsting och kommuner tar till sig den biologiska psykiatrins ”kunskap om ADHD-behandling” av vuxna [8] Uppdrag .

Socialstyrelsen begärde inte, i samband med detta, in någon redogörelse från Kadesjö om intressekonflikter och jäv – trots alla stolta deklarationer om vikten av sådana [9] Hantering av jäv. Det skulle också ha varit olagligt att ge en person med nedanstående förbindelser med tillverkaren av Strattera ett statligt uppdrag. Jävsdeklarationen fick man in först i juli 2007 – *när uppdraget var i stort sett färdigt* – och när Kadesjö också avslutat sina officiella marknadsföringsaktiviteter hos Lilly.

Kadesjö satt i Eli Lillys Strattera Advisory Board, bolagets rådgivande marknadsföringsgrupp för ”ADHD-medicinen” Strattera, ända upp till tidpunkten för Socialstyrelsens uppdrag. Tre dagar *efter* uppdragstidens början sade han upp sig [10] Avgår. Rådets uppgift framgick av avtalet med Lilly: *”Medlemmarna kommer att få ta del av medicinska fakta samt inblick i strategin kring marknadsföringen av Lillys läkemedel inom neuropsykiatri.”* [11] Avtal.

Kadesjö ledde när kontraktet med Socialstyrelsen skrevs Eli Lillys prövningar av Strattera i Sverige. Han fortsatte att leda dessa. Lilly hade investerat 3 200 000 kronor (32 000 per barn) i Kadesjös nationella prövning och ville se ***resultat*** – att prövningen ledde till att Strattera kom ut på marknaden i Sverige. Kadesjö skrev i början av år 2005 ett avtal med Lilly där han förband sig att hålla tyst. Han skulle om någon ställde frågor, *”direkt underrätta Lilly och inte avslöja någon information utan Lillys på förhand givna skriftliga godkännande”* [12] Confidentiality. Det här var heller inget nytt för Kadesjö, som redan 2002 skrivit på ett liknande sekretesslöfte med läkemedelsföretaget [13] Confidentiality. Under sina tidigare uppdrag för Socialstyrelsen, som bland annat innefattade att ta fram riktlinjerna för skolhälsovården och en ”kort kunskapsöversikt” om ADHD (2004) hade Björn Kadesjö sålunda varit bunden av sekretesslöften om Strattera. När Kadesjö nu redovisat det nya ADHD-uppdraget för Socialstyrelsen säger kontraktet att data om Strattera först ska vara godkända av Eli Lilly.

Kadesjö var kvalitetsansvarig för Eli Lillys utbildningar om ADHD i Sverige [14] Kvalitetsansvarig. Officiellt skulle dessa utbildningar ge ”kunskap om ADHD”. Men Lillys intresse var också att marknadsföra Strattera, som när kursverksamheten startade inte var godkänt i landet. En av Eli Lillys kursansvariga skrev sommaren 2005 i ett e-postmeddelande till Kadesjö att han behövde hjälp med att ta fram *”presentationsmaterial på Strattera”*, så att man gick *”ut med ett material som är i samklang med er specialister”.* En stor mängd läkare landet runt fick ta del av Lillys marknadsföringsaktiviteter – i namn av utbildning.

Kadesjö satt också i Lillys *europeiska* Advisory Board för marknadsföringsprojektet EINAQ (European Interdisciplinary Network for ADHD Quality assurance) och ser enligt bolagets hemsida ut att fortfarande sitta där [14] EINAQ.

I tillägg till detta satt och sitter också Kadesjö i föreningen Attentions kunskapsråd [15] Kunskapsråd. Föreningen Attention fick 1 miljon kronor av Eli Lilly åren 2004-2005, för att föra ut det rätta vårdideologiska budskapet [16] Avtal – vilket innebär en ständig propaganda för mer ”mediciner”, som Strattera. Attentions främsta bidragsgivare är i övrigt Socialstyrelsen.

I Kadejös och Eli Lillys ansökan om att pröva Strattera på runt 100 barn i Sverige, som

inlämnades till etikprövningsnämden i oktober 2004, fanns en fråga om risker för deltagarna. Kadesjö uppgav att Strattera var ***”mycket välundersökt och väl tolererat av de allra flesta patienter”*** **[17] Ansökan**. ***Inga* risker eller faror angavs för barnen.** Man mildrade riskerna än mer genom att framhålla att 1 175 000 personer redan fått Strattera. Den ***enda*** allvarliga biverkning som föräldrarna fick kunskap om (i föräldrainformationen, ett tillägg till ansökan) var att Strattera *”kan orsaka leverskador i mycket sällsynta fall”.* När studien var färdig gav Eli Lilly, tillsammans med förre ordföranden i Svenska föreningen för barn- och ungdomspsykiatri, psykiatriprofessor Bruno Hägglöf (också i Lillys Strattera Advisory Board), och föreningen Attention ut ett pressmeddelande. **Ingen enda skadeverkan från Strattera fanns angiven** **[18] Pressmeddelande**.

Föreningen Attention hade året innan officiellt begärt att det måste bli tyst om skadeverkningarna av Strattera och andra ADHD-droger. Man krävde **censur** och att de som har **”ansvar för publiceringen”** i media griper in och hindrar att kritiska inlägg publiceras på insändar- och debattsidor. Om Strattera skriver man: *”De studier som gjorts hittills visar att nyttan med behandlingen vida överstiger de potentiella riskerna.”* (Pressmeddelande, juli 2006.)

En kort tillbakablick visar att innehållet i Lillys pressmeddelande var samma budskap som neuropsykiatins främsta journalist i Sverige, Vanna Beckman, framförde i en lanseringsartikel för Strattera, redan 2003. I artikeln hade psykiatriker Mats Johnson i Göteborg följande att säga om Gillberggruppens tester med Strattera: *”Biverkningarna med Strattera har varit sällsynta och lindriga.”* **[19] Artikel** Av något skäl fick Beckman också senare plats i den av Kadesjö ledda expertgruppen, som nu publicerat dokumentet *ADHD hos vuxna.*

Jämför gärna innehållet i ansökan, i Lillys pressmeddelande, och i Beckmans artikel med de skadeverkningar som tas upp i början av denna artikel **[1] dödsfall FDA** **[2] dödsfall sammanställning** **[3] Lillyrapport** **[4] Stratterarapporter FDA** **(sök: Strattera).**

Den verksamhet som beskrivs ovan handlar om hur ett läkemedelsbolag skapar en marknad för en ”ADHD-medicin”, och driver fram godkännande av denna, med hjälp av skenbart objektiva konsulter och en ”patientförening”. Den handlar om hur man marknadsför skadliga psykiatriska droger till barn och vuxna, och mörklägger det ofantliga antalet skadeverkningar. Den handlar om hur man får tjänstemän i stat, landsting och kommun att omprioritera resurser så att dessa satsas i för läkemedelsindustrin gynnsamma
projekt.

Och allt i Socialstyrelsens namn – en garant för objektivitet och opartiskhet – ”en högst respektabel och etablerad makt som införlivat den stora korruptionen som en naturlig del av sin verksamhet”.

Janne Larsson
skribent
janne.olov.larsson@telia.com

[1] Psychdrugdangers, *Strattera Deaths with Strattera as Primary Suspect Drug,* (besökt 24 april, 2008), http://www.psychdrugdangers.com/stratteradeath-ps.html
[2] Sammanställning av dödsfall i samband med Strattera, 13 april 2008, http://jannel.se/strattera.death.pdf
[3] Eli Lilly, *Main Report*, för Periodic Safety Update Report (PSUR) 6, sidan 105, period 27 November 2005 till 28 maj 2006, http://jannel.se/Mainreport_p105.pdf
[4] Psychdrugdangers, *Reports for Strattera 2004-2006* (besökt 13 april 2008, http://www.psychdrugdangers.com/ (sökord: Strattera).
[5] Socialstyrelsen, brevsvar av den 11 april 2008, Dnr 2932/2008.
[6] Kadesjö, Deklaration avseende jäv, inkom Socialstyrelsen 10 juli 2007, http://jannel.se/kadesjo.intressekonflikt.pdf

[7] Apoteket, försäljningsstatistik för 2007, http://www2.apoteket.se/NR/rdonlyres/DC637FE6-EEF9-44E4-BC52-88BC82280972/0/Topp2007.pdf
[8] *Uppdragskontrakt*, Nationell psykiatrisamordning – Björn Kadesjö, inkom Socialstyrelsen 7 december 2005, Dnr 11264/2005. http://jannel.se/kadesjo.milton.uppdrag.nov.05.PDF
[9] Socialstyrelsen, *Hantering av jäv, bindningar och andra intressekonflikter när externa sakkunniga och experter anlitas*, 7 december 2004,
http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/672E3E78-BFF3-442C-9462-DD164B01C08D/0/jav.pdf [10] Kadesjö*, e-post till Eli Lilly*, 4 november 2005, http://jannel.se/advboard.strattera.PDF
[11] Lilly, Hägglöf, *Avtal för konsultation*, 11 november 2004.
http://jannel.se/refs_strattera_trial/hagglof_lilly_advisory_board.PDF (Strattera är en psykiatrisk drog som Eli Lilly först försökte få godkänt som ett antidepressivt medel. Man lyckades inte med det och fick ”recycla” medlet som en ”ADHD-medicin”. Medlet liknar kemiskt mest det antidepressiva medlet Efexor. Det blev godkänt i USA november 2002. Det var i november 2005 inte godkänt i Sverige; det lotsades igenom till ett godkännande i Sverige i april 2006.)
[12] Lilly, Kadesjö, *Confidentiality agreement*, 8 februari 2005
http://jannel.se/lilly-attention/kadesjo.lilly.05.pdf
[13] Lilly, Kadesjö, *Confidentiality agreement*, 26 november 2002,
http://jannel.se/lilly-attention/kadesjo.lilly.02.pdf
[14] ADHD utbildning, EINAQ, http://www.lilly.se/terapiomraden/adhd/lakar_einaqutb.html
[15] Attention, Kunskapsråd 2007, http://www.attention-riks.se/site/kunskapsrad.phtml
[16] Avtal Eli Lilly – Attention, http://jannel.se/lilly-attention/lilly.attention.pdf
[17] Lilly/Kadesjö*, Ansökan om etikprövning*, 29 oktober 2004, inkom etikprövningsnämnden i Göteborg den 9 december 2004.
http://jannel.se/lilly-attention/kadesjo.lilly.clinical.trial.strattera.pdf
[18] Eli Lilly, pressmeddelande, augusti 2007,
http://www.lilly.se/pressrum/adhd/Svensk_studie_ger_hopp_till_barn_och_ungdomar_med_ADHD.pdf
[19] Vanna Beckman, *Ny medicin mot adhd kan ersätta amfetamin,* DN, 12 april 2003,
http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=597&a=129969